

VISULAHDEN TSASOUNAN HISTORIALLISTIA VAIHEITA

Akateemikko **Kustaa Vilkuna** kirjoitti 1970-luvulla legendaarisen artikkelin, jossa hän todisti, että esim. sanat pappi, risti, kummi, raamattu, pakana ja perkele olemme saaneet idän kulttuurista ja kielistä. Samaisella vuosikymmenellä ilmestyivät professori **Heikki Kirkisen** kirjat ”Karjala idän ja lännen välissä I ja II”. **Kirkinen** todistaa, että itäinen kristinusko oli juurtunut Novgorodin lähetystyön ansiosta joillekin alueille Karjalaa jo ennen ristiretkiä. Suomi on idän ja lännen kulttuuripiirien kohtaamispaikka. Semiootikko **Henri Broms** puhuu siitä, kuinka meillä Suomessa kohtaavat mystisyyttinen itä ja loogis-lineaarinen länsi.

On oletettavaa, että Mikkelin alueen ensimmäiset kristityt olivat ortodokseja, joita johdettiin kaukaisesta Novgorodista käsin. Pähkinäsaaren rauhansopimuksessa vuodelta 1323 todetaan seuraavaa: *”Suurruhtinas Juri antoi novgorodilaisten kanssa kolme pogostaa rakkauden merkiksi veljelleen Ruotsin kuningas Magnukselle, Savilahden, Jääsken ja Äyräpään, karjalaisia pogostoja”*.

Pähkinäsaaren rauha merkitsi sitä, että läntinen osa suomalaisten asuttamasta alueesta liitettiin Ruotsin ja roomalaiskatolisen kirkon yhteyteen itäisen osan jäädessä Novgorodin ja ortodoksisen kirkon hallintaan. Näin syntyi se alue, joka sittemmin on tunnettu Suomena ja se, jota on kutsuttu Karjalaksi.

Kirkko on aina ollut kiinnostunut jäsenistään veronmaksajina. Mikkelin alueelle muutti uutta väestöä lännestä ja karjalais-ortodoksinen asutus pakeni hieman pohjoiseen. Näin syntyivät Juvan Remojärven ja Pieksämäen Pyhityn karjalais-ortodoksinen asutuskulttuuri. Tätä samaa tukevat myös hallinnolliset päätökset Ruotsin taholta. Verot menivät Turkuun, joka jo vuonna 1329 järjesti kirkollisen veronmaksun Savilahdessa samalle perustalle kuin Hämeessä. Kuningas **Maunu Eerikinpoika** määräsi autuaan apostoli Bartholomeuksen päivän aattona (23.8.1329) päivätyssä kirjeessään Savilahden seurakunnan asukkaita maksamaan kymmenysveronsa yhtä kuuliaisesti kuin hämäläiset tekevät.

Pähkinäsaaren rauhansopimus antoi Novgorodille oikeudet rajaosuuden pohjoispuolelle jääviin eräalueisiin. Karjalaiset olivat tunnettua eräkansaa, jonka elämä rajoittui rantojen ja vesistöjen tuntumaan. Remojärvi ja Pyhitty olivat maantieteellisesti hyviä paikkoja, joista oli helppo liikkua hämäläisten ja lappalaisten eräkävijöiden miehittämällä alueilla. Kun karjalaisen ekspansion painopiste siirtyi rauhanteon jälkeen itään ja pohjoiseen, syntyi maantieteelliseen kolmioon Savonlinna – Pieksämäki –

Mikkeli "vapaan karjalaisuuden" alue. Savilahden pogostan entiset asukkaat eivät maksaneet veroja Novgorodille eivätkä Ruotsille. 1400-luvulla heidät yksinkertaisesti motitettiin Juvan seurakunnan perustamisen (1442) ja Olavinlinnan rakentamisen (1475 – 1495) myötä ja näin estettiin kaikki taloudelliset, poliittiset ja uskonnolliset heimoyhteydet.

Näistä historiallisista faktoista keskustelivat **arkkipiispa Paavali**, kirkkoherra **Olavi Jokio** ja maaherra **Uki Voutilainen** maaherran virka-asunnolla aamukahvilla eräänä tammikuisena päivänä vuonna 1980. Syntyi ajatus Karjalan tsasounasta Mikkeliin. Kuusi vuotta myöhemmin vaiherikkaitten tapahtumien jälkeen nousi Visulahden matkailukeskukseen apostolien Pietarin ja Paavalin tsasouna.

Tsasounan lähtökohtana voidaan pitää Etelä-Savon alueella 1100 – 1200- luvuilla toiminutta karjalaista Savilahden pogostaa. Paikkakunnan ensimmäiset kristityt olivat oletettavasti ortodokseja ja muistuttamaan tästä historiallisesta vaiheesta haluttiin paikkakunnalle rakentaa elävä muistomerkki. Professori **Heikki Kirkinen** on kiteyttänyt nämä ajatukset sanomalla: "Mikkelin seudulla esiintyy halua vaalia historiallisia muistoja ja on vahvoja historiallisia perusteita Savilahden pogostan muistomerkkin rakentamiselle Visulahteen. Mielestäni perusteet ovat tieteellisesti jopa vahvempia kuin esim. piispa Henrikin muistomerkillle Köyliön järven tiettyssä saarella."

Historiallisena tosiasiana tiedämme, että Visulahden matkailukeskuksen välittömässä läheisyydessä on tehty arkeologisia löytöjä ja on voitu paikallistaa vanha kalmisto. Arkeologisista löydöistä merkittävin ortodoksisuuden kannalta on hopeinen bysanttilainen kasteristi, joka tuntee nimen Juoneennurmen risti löytöpaikkansa mukaan. Alkuperäisenä tarkoituksena oli rakentaa tsasouna kalmiston keskelle, mutta museoviraston ja professori **Kauko Pirisen** suosiolisella avustuksella pyrkimys onnistuttiin mitätöimään.

Mikkeliläinen lehtori ja historian tutkija **Kyösti Väänänen** on kirjoittanut Savon historiasta: "Tutkimusten pohjalta tiedämme, että tämän päivän mikkeliäisten samoin kuin muidenkin nykyisten Savon asujainten esi-isien ensimmäiset kosketukset kristinuskoon ovat ajalta, jolloin kristillinen kirkko oli vielä yksi, siis ajalta ennen vuotta 1054. Idän kirkon lähetystyön tuloksena savolaiset esi-isämme sitten seuraavina vuosisatoina johdatettiin kristillisen kulttuurin vaikutuspiiriin, sen kulttuurin, jota elävöitti Bysantin kristillisyyden hengellinen voima. Todistuksena tästä ristin sanomaan liittyneestä ja liittyvästä Bysantin hengellisestä voimasta oli myös 1100 –

1200- luvuilla muodostunut Savon ensimmäinen järjestäytynyt kristillinen seurakunta, Savilahden pogosta.”

Tsasounan rakentamisen otti tehtäväkseen Lionsklubi Mikkeli-Savilahti. Hanke on kautta aikojen merkittävin lions-aktiiviteetti lions-piirissä 107 D Kaakkois-Suomen alueella. Rakennustoimikuntaan kuuluivat klubin jäsenet maaherra **Uki Voutilainen**, toimitusjohtaja **Erkki Horttanainen**, ylilääkäri **Lauri Lehto**, toimistopäällikkö **Alpo Nokka**, rehtori **Lauri Uotila** ja toimistopäällikkö **Kalevi Laitsaari** sekä seurakunnan edustajana kirkkoherra **Pekka Jyrkinen**. Muutaman vuoden uurastuksen tuloksena pystytettiin kuopiolaisen **Seppo Latvalan** suunnittelema tsasouna Visulahteen Saimaan vesistön kaukaisen lahden pohjukan rannalle. Tsasounan rakennustöistä vastasi rakennusliike O. J. Korhonen.

Tsasouna on rakenteeltaan ja ulkoasultaan yksinkertainen ja pieni. Tsasounan hirsi-kehikko on mahtavaa, jopa 10-tuumaista hirttä, katto tervalankkua juurakkokoukuin koristeltuna. Koko rakennus lepää kauniilla luonnonkivisokkelilla. Katolla on suuri ortodoksinen risti. Ikonit tähän pyhäkköön on maalannut jyväskyläinen ikonimaalari **Jyrki Pouta**. Tsasounan pitkäaikaisena isännöitsijänä toimi **Alpo Nokka**, nykyisin **Tuula Jukarainen**.

Karjalan tsasouna vihittiin käyttöön 25.10.1986. Vihkimisen toimitti Joensuun piispa **Tiihon** avustajinaan kirkkoherrat **Leo Iltola** ja **Pekka Jyrkinen**. Tsasouna pyhitettiin apostolien Pietarin ja Paavalin muistolle ja niin kuin ortodokseina hyvin tiedämme, Petrun praasniekkaa vietetään vuosittain aina kesäkuun 29. päivänä. Alkuaikoina 1980-luvun lopulla praasniekkajuhlan järjestämisestä vastasivat Mikkelin ortodoksisen seurakunnan lisäksi paikallinen karjalaseura ja Helkanuoret. Pitkään ohjelmassa olivat ehtoopalvelukset jokaisen kesäviikon arki-iltana, mutta nyt niistäkin on luovuttu.

Vihkimisjuhlaa läsnäolollaan kunnioittanut **arkkipiispa Paavali** toi juhlapuheessaan arkeologian ja historian tutkimuksen avuksi kielitieteen perustellessaan tsasounan rakentamista Mikkelin seudulle. Kustaa Vilkunaa lainaten Paavali toteaa: ”Sanat pappi, risti, kummi ja raamattu tuovat meille tervehdyksen ajallisesti kaukaa, tervehdyksen lähetyssaarnaajilta, jotka ehkä jo tuhat vuotta sitten liikkuiivat rintakylissä ja erämaiden pirteissä käännyttäen kansaa ristin suojelukseseen.” Nämä sanat Paavali toivoi laitettavan tsasounan välittömään läheisyyteen tulevaan muistotauluun muistutuksena tsasounan ortodoksisesta perinteestä ja historiallisesta taustasta. Näin myös tapahtui, kun hoilolalainen puuseppä **Antero Salonen** valmisti neljä metriä

korkean muistotaulun. Taulun huipulla oli vanhan Mikkelissä sijainneen Gregorios Voittajalle pyhitetyn sotilaskirkon kirkonkello, joka oli välillä palvellut Suomen armeijan sotilaita vellikellona Savon Prikaatissa.

LC Mikkeli-Savilahti lahjoitti tsasounan Mikkelin kaupungille, koska se sijaitsi Visulahden matkailukeskuksen alueella. Ortodoksinen seurakunta omaa siihen hallinta- ja käyttöoikeuden. Tsasounasta käytetään myös nimitystä ”Karjalan tsasouna”, koska se vie meidät kristillisen uskon aamusarastukseen Mikkelin alueella ja kertoo siitä, että alueen ensimmäiset kristityt olivat ehkä ortodokseja.

Vaikka meille tsasouna monesti on vain nostalginen jäännös jostakin ihmeellisestä karjalaisesta ja ortodoksisesta perinteestä, siitä huolimatta voimme hyväksymällä tämän perinteen oppia ymmärtämään jotakin vanhaa ja arvokasta, joka ei jatkuvasti muutu ja muuta itseään. Samalla avaamme uskonnollista tietoisuuttamme sekä ravitsemme hengellisiä tarpeitamme. Elämä tsasounan vaikutuspiirissä pyhitettiin aina oikealla ja yksinkertaisella tavalla Jumalalle ja samalla ammennettiin voimaa arkipäivän elämää varten. Tämänkin päivän ihminen tarvitsee hengellisyyttä sekä kykyä syvempiin suhteisiin kohdatessaan lähimmäisiään ja yleensä elämää.

Pekka Jyrkinen, rehtori, pastori, eläkeläinen